

Výtvarné umění jako nástroj moci v Sovětském svazu – formování nového hrdiny sovětské společnosti ve třicátých letech 20. století

Bakalářská práce se zaměřuje na výtvarné umění ve 30. letech 20. století v Sovětském svazu a dle autorky „mapuje formování socialistického realismu od prvních náznaků ve 20. letech až po jeho triumf v letech třicátých, kdy byl prohlášen jediným oficiálním směrem SSSR“. Autorka uvádí, že „cílem práce je zmapovat a částečně zanalyzovat tematické změny ve výtvarném umění v Sovětském svazu v průběhu 30. let 20. století a na jejich základě rekonstruovat nového hrdinu sovětské společnosti“.

Anna Hausenblasová se během zpracování tématu seznámila s rozsáhlou literaturou o ruské historii a ruském umění, na jejímž základě vytvořila celkový přehled, který popsala v práci. Způsob podání materiálu považuji za vyvážený, jazyk práce je srozumitelný a kultivovaný. Cíl, který si autorka vytyčila na začátku, lze považovat za splněný, ale pouze v rovině vytvoření obecné představy o dění v umění Sovětského svazu.

Ve skutečnosti cíl „zmapovat vývoj výtvarného umění ve 30. letech 20. století“ vyžaduje mnohem větší práci, mnohem rozsáhlejší umělecký materiál, analýzu celé řady dalších kulturních jevů, jako například pozdní tvorba K. Maleviče a jeho pohřeb, který se konal v roce 1935. Ten se uskutečnil v době, jak autorka uvádí „diktátu státní moci“ a „triumfu socialistického realismu“ a byl velkým suprematickým dílem: rakev jednoho z největších ruských avantgardistů byla slavnostně převážena z Petrohradu do Moskvy, kde bylo tělo zpopelněno v nově postaveném krematoriu. V čele průvodu, který projel přes Něvskij prospekt v Leningradě, byl upevněn obraz „Černý čtverec“ – symbol avantgardního umění, kdy umělec vyloučil z umění všechno od námětu až po barvy.

Tento příklad naznačuje, že situace v Sovětském svazu byla mnohem složitější než je uvedeno v obecných kulturních a politických přehledech a pro její mapování je třeba použít i další prameny, jako například periodický tisk či archivní materiály, a to třeba i z českých archivů. Ve 30. letech 20. století existovaly kulturní kontakty mezi Sovětským svazem a Československem, v Československu se konaly výstavy sovětského umění. Tyto materiály by A. Hausenblasová do budoucna mohla zapracovat do kontextu své diplomové práce. Tyto nezpracované a neznámé stránky sovětské kultury by mohly přispět k vytvoření detailního náhledu na tuto problematiku.

Dále musím zmínit některé drobné nepřesnosti. Na s. 10 autorka uvádí, že stát byl organizátorem pogromů proti Židům, co neodpovídá skutečnosti, protože uvedený „Svaz ruského národa“ nikdy nebyl oficiálně uznán státem (viz Zubov, 2009. s. 201). Na s. 20 A. Hausenblasová uvádí slovo GULAG v množném čísle. GULAG – Glavnoje upravlenije lagerej – byl jenom jeden. V ruských názvech v aparatu a v textu práci jsou drobné překlepy v ruštině.

Přes tyto drobné vady bakalářská práce přináší celkový pohled na vývoj umění v Sovětském svazu, opírá se o komplex sekundární literatury a je doplněna rozsáhlou obrazovou přílohou. Práce odpovídá požadovaným kritériím a proto ji doporučuji k obhajobě a doporučuji hodnocení výborně.

PhDr. Julie Jančárková, Ph.D.

V Praze, 11.6.2015